स्पृष्टास्पृष्ट न० स्पृष्टेन वा सम्यक् स्पृष्टम् । परस्परस्पर्शने

स्पृष्टास्पृष्टि न० स्पृश-भावे-क्त कर्मव्यतिहारे इष्टसमा० पूर्वपदद्वीर्घ । परस्परस्पर्शने "तीर्थ विवाहे यात्रायां संग्रामे देशविप्लवे । नगरस्य महाहे च स्पृष्टास्पृष्टि न दुष्यति । आपद्यपि च कष्टायां दग्धभे पीडिते तथा । मातापित्रोर्गुरोश्चैव निदेशवर्त्तने तथा" इ४स्पतिः ।

स्पृष्टि स्त्री स्पृश-क्तिन् । स्पर्श अमरः । [अपस्पृहत् ।

स्पृह इच्छायां भ्वा०चुरा० उभ० सक० सेट् । स्पृहयति-ते

स्पृहणीय त्रि० स्पृह-अनीयर् । १वाञ्छनीये २श्लाघ्ये च "अहो बतासि स्पृहणीयवीर्यः" कुमारः ।

स्पृहयालु त्रि० स्पृहि-आलुच् । स्पृहाशीले ।

स्पृहा स्त्री स्पृह-अङ् । इच्छायाम् अमरः । "मिथुने स्पृहावती" कुमारः ।

वर्णभेदे विषयभेदे स्पृहौचित्यं यथा

"तपोधनं ब्राह्मणानां तपः क्षत्रियस्य च । तपस्या कामधेनुश्च सततं तपसि स्पृहा । ऐश्वर्यं क्षत्रियाणाञ्च वाणिज्ये च तथा विशाम् । शूद्राणां विप्रसेवायां स्पृहा वेदेष्वनिन्दिता । क्षत्रियाणाञ्च तपसि स्पृहातीव प्रशंसिता । ब्राह्मणानां विवादेषु स्पृहातीव विनिन्दिता । क्षत्रियाणां रणो धर्मो रणे मृत्युर्न गर्हितः । रणे स्पृहा ब्राह्मणानां क्रोडे वेदे विहङ्गमा । ब्रह्मवै० ग० ख० ३५अ० ।

[नीमेति० ।

स्पृह्य पु० स्पृह-कर्मणि यत् १मातृचक्रकटके तथा २वाञ्छ

स्फट विशरणतायाम् चक० भ्वा० पर० सेट् । स्फटति अस्फटीत्-स्फाटीत । इदित्त्वाद्वार्थे स्फण्टति अस्फण्टीत् ।

स्फट पुं स्त्री० स्फट-अच् । सर्पफणायाम् अमरटीका ।

स्फटि(टी) स्त्री स्फट-इन् वा ङीष् । (फट्किरी) वर्णिग्द्रव्यभेदे भावप्र० । स्वार्थे क । तत्रार्थे "स्फटिका तु कषायोष्णा वातपित्तकफप्रणुत् । निहन्ति शिलपीडोत्थान् योनिवङ्क्षोपचारिणी" भावप्र० ।

स्फटि(टी)क पु० स्फटि(टी)रिव कायति कै-क । १खनामख्याते मणौ हला० आर्थे क वा ह्रस्वः । २स्फटिकाया भावप्र० । स्वार्थेऽण् । स्फाटिकमप्यत्र न० चन्द्र० । "स्फटिकः समवीर्यश्च पित्तदाहार्तिदोषहृत् । तस्याश्च नाशां जपतां दत्ते कोटिगुणं फलम्" । तत्परीक्षा यथा "यद्गङ्गातोयबिन्दुस्फटिकमलतमं निस्तुषं नेत्रहृद्यं स्निग्धं गुडान्तराभं मधुरमतिहिमं पित्तदाहार्तिहारि । प्रामाणे यन्निहन्तं स्फुटितमपि निजां लब्धतां नैव जह्यात् तज्ज्ञात्वं ज्ञात्वा चक्रं शुभतपचितुते यैव शुद्धं रत्नम्" राजनि० ।

"शुक्लमिन्दुमवज्रेन्द्रवैदूर्यस्फटिकादिकम् । मणिरत्नं वरं शीतं कषायं स्वादु लेखनम् । चक्षुष्यं भारयाञ्चैव वाणाक्षीणिनाशनम्" राजवल्लभः । तस्य उत्पत्तिकथादिकं यथा "कावेरीविन्ध्यवनशीननेपालभूमिषु । आकरो व्यक्तिरन्ध्रेदो दानवस्य प्रयत्नतः । आकाशगुडं तेजाख्यं तत्पत्रं स्फटिकं ततः । स्वच्छं शनस्तुधवलं किञ्चिद्रक्तान्तरान्वितम् । न तत्तुल्यं हि रत्नानामथ वा पापनाशनम् । संस्कृतं शिल्पिना यद्वो मूल्यं किञ्चिल्लभेत्ततः" नारदे ७६अ० । तथा "हिमाचले सिंहले च विन्ध्याटविनटे तथा । स्फटिकं जायते चैव नानारूपं सुमध्यमम् । हिमाद्रौ चन्द्रभागं स्फटिकं तत् द्विधा भवेत् । सूर्यकान्तञ्च तत्रैकं चन्द्रकान्तं तथाऽपरम् । सूर्यांशुसंस्पर्शनाच्च वह्निं वमति यत् सूर्यात् । सूर्यकान्तं तदाख्यातं स्फटिकं रत्नवेदिभिः । पूर्णेन्दुकरसंस्पर्शोद्भवं स्रवति यत्तात् । चन्द्रकान्तं तदाख्यातं दुर्लभं तत् कलौ युगे । यशोऽपहरणाख्यं दाडिमीबीजसन्निभम् । विन्ध्याटवीतटे देशे जायते चन्द्रकान्तिकम् । सिंहले जायते तत्तमाकरे मन्थनीकरे । पद्मरागमयस्थाने विविधं स्फटिकं भवेत् । अत्यन्तनिर्मलं चक्रं दृश्यतीव जलं शुचि । ज्योतिर्व्यञ्जनवाञ्छितं शुक्लाज्योतीरसं द्विज ! । तदेव कोटिसाकारं राजावर्तमयं शुभम् । चानीलं तत्तु पाषाणं प्रोक्तं राजमयं शुभम् । ब्रह्मरत्नमयं यत्तु प्रोक्तं ब्रह्ममयं द्विज !" युक्तिकल्प० ।

स्फटिकाचल पु० स्फटिक इव शुभ्रत्वात् अचलः । १कैलासपर्वते २स्फाटिकमयपर्वते च । स्फटिकाद्रि प्रभृतयोऽप्यत्र

स्फटिकाद्रिभिद् (द्) पु० स्फटिकाद्रिं स्फटिकपर्वतं भिनत्ति खाटयात् भिद-क्विप् क वा । कर्पूरे राजनि० ।

स्फटिकाभ्र पु० स्फटिकवर्णः अभ्रं इव । कर्पूरे राजनि० ।

स्फटिकारि पु० ६त० । (फट्किरि) वर्णिग्द्रव्यभेदे तस्य स्फटिकतुल्यटोद्भिन्नत्वात्तथात्वम् रत्नमा० ।

स्फड परिहासे चु० उभ० सक० सेट् इदित् । स्फण्डयति-ते अस्फण्डत्-त । [रोत् ।

स्फर चले स्फूर्तौ च भ्वा० प० अक० सेट् । स्फरति अस्फा-

स्फरण न० स्फर-भावे ल्युट् । स्फुरणे । [अस्फालीत् ।

स्फाल चले स्फूर्तौ च भ्वा० पर० अक० सेट । स्फलति

स्फाटिकोपल पु० स्फाटिकमेव उपलः । स्फाटिके 'मणि० ।